

і ўздоўж тых дарог выгналі кукурузу як не да трох мэтраў, так бы мовіць — інспэктар-ахоўчую паласу. А на асноўнай зямлі сеялі тое, што радзіла спакон вякоў.

І цяпер кукуруза расьце там, дзе й расла. Напамінам пра сумна-вясёлыя часіны стаяць толькі вялізныя сіласныя вежы, якія так ніколі й не працавалі — як мінарэты ў паўночных краях. А Хрушчоў атрымаў у народзе мянушку „Мікіта-кукурузьнік“...

Кулак

Сяржук Сокалаў-Воюш

Удар кулаком аб стол — апошні вядомы нам жэст Купалы.

Кулак — слова цюрскае, якое ўзыходзіць да турэцкага *kol* — рука.

Кулак — зброя. „Ударам кулака быка валіць“ — кажуць пра дужага чалавека. Кулачны бой — ці не адзін зь першых відаў спорту ў Беларусі. Кулаком почасту вырашаюць спрэчныя пытаньні.

„Ісьці на кулачкі“ — удзельнічаць у бойцы.

„Ударыць кулаком аб стол“ — кажуць пра таго, хто пры дапамозе такога ўдару спадзяецца развязаць свае праблемы з начальствам, або пра начальніка, які хоча гэтакім чынам псыхалягічна атакаваць падначаленых.

Кулак — вораг савецкай улады, багаты селянін-уласьнік, які не зьмірыўся з бальшавіцкім рабаваньнем вёскі і са зброяй у руках бараніў сваё права на працу і прыстойнае жыцьцё.

Трагічны кантэкст XX стагодзьдзя — *раскулачваньне*. Гэтае слова, паводле слоўнікаў, азначае пазбавіць кулакоў зямлі і сродкаў вытворчасці. Паводле жыцьця яно азначала арышт, допыты, катаваньні, высылку або расстрэл.

Культ

Аляксандар Лукашук

Культ — слова ня наркае, гэта лаціна, і этымалягічны слоўнік беларускай мовы сьцьвярджае, што пазычанае яно праз расейскую мову. Той, хто ведае традыцыі лаціны ў Беларусі і беларускай лацінкі, з гэтай высновы акадэмічнага мовазнаўства ня стане рабіць *культу*, а проста пасьмяецца.

Паняцьце „культ“ зьвязанае з рэлігіяй — абагаўленьнем. Гэтае слова часцей за ўсё гучала ў Беларусі ў сярэдзіне 50-ых, калі прапагандысты зачытвалі сакрэтны даклад Мікіты Хрушчова на XX зьездзе кампартыі: тлумачэньне зьверстваў камунізму *культам* адной асобы было надзвычай папулярным і эфэктыўным сродкам падмены паняцьцяў і падману народу. Удала знойдзеная формула затрымала адкрыцьцё праўды і вяртаньне справядлівасьці на дзесяцігодзьдзі — сам выраз „культ асобы“ стаўся *культам*.

Корань „культ“ напярэці зьвязаны з *культурай*, уваходзіць у розныя складаныя словы, якія існавалі адно ў савецкай мове — *культпаход*, *культтавары*, *культмасавы*, *культармеяц*. Апошнія ўтварэньне ўжо зусім блізкае да „кулі“ — і хоць этымалягічна „куля“ ня мае ніякага дачыненья да „культу“, гісторыя XX стагодзьдзя зьвязвае іх непарыўна.